

Latvijas Republikas Vides ministrija

VIDES PĀRRAUDZĪBAS VALSTS BIROJS

Reģ.Nr. 90000628077, Rūpniecības iela 23, Rīga, LV - 1045 (tālrunis: 7321173; fakss: 7321049)

Atzinums Nr. 8 par aizsprosta – regulatora atjaunošanas uz Jašas upes Rušonas pagasta Kastīres ciemā ietekmes uz vidi novērtējuma noslēguma ziņojumu

Derīgs līdz 2009.gada 9.augustam.

Paredzētās darbības ierosinātājs: Preiļu rajona Rušonas pagasta padome, adrese: Aglonas ielā 1, Rušonas pagastā, Preiļu rajonā, LV - 5329, tālr. 5365174.

Noslēguma ziņojuma izstrādātājs: SIA “Nāra”, reģistrācijas Nr.40103064283, adrese: Nolikta ielā 5, Rīgā, LV - 1010.

Pamatojoties uz Riebiņu novada domes 2006.gada 21.jūnijā Vides pārraudzības valsts birojā iesniegto aizsprosta – regulatora atjaunošanas uz Jašas upes Rušonas pagasta Kastīres ciemā ietekmes uz vidi novērtējuma noslēguma ziņojumu, tika uzsākta atzinuma sagatavošanas un izdošanas procedūra saskaņā ar likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 19.pantu. Kā norādīts Vides pārraudzības valsts birojā adresētajā Riebiņu novada domes 2006.gada 10.aprīļa vēstulē Nr.1.3.-10/135, ar Riebiņu novada izveidošanu Riebiņu novada dome ir Rušonas pagasta padomes saistību pārņēmēja.

- 1. Paredzētās darbības nosaukums** - aizsprosta – regulatora uz Jašas upes Rušonas pagasta Kastīres ciemā atjaunošana.
- 2. Paredzētās darbības iespējamā norises vieta** – Preiļu rajons, Riebiņu novads, Rušonas pagasts, Kastīres ciems.
- 3. Īss paredzētās darbības raksturojums**

Ietekmes uz vidi novērtējums aizsprosta – regulatora uz Jašas upes atjaunošanai tika uzsākts 2004.gada 9.jūlijā, kad Ietekmes uz vidi novērtējuma valsts birojā, izskatot Daugavpils reģionālās vides pārvaldes 2004.gada 22.jūnija ietekmes uz vidi sākotnējo

Izvērtējumu un tam pievienotos materiālus, pieņēma lēmumu par ietekmes uz vidi novērtējuma piemērošanu paredzētajai darbībai, pamatojoties uz likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 4.panta (1) daļas 3)a) punktu. Saskaņā ar Ministru kabineta 2004.gada 23.novembra noteikumiem Nr.969 “Grozījumi Ministru kabineta 2004.gada 6.janvāra noteikumos Nr.4 “Ietekmes uz vidi novērtējuma valsts biroja nolikums”” ar 2005.gada 1.janvāri nosaukums “Ietekmes uz vidi novērtējuma valsts birojs” ir aizstāts ar nosaukumu “Vides pārraudzības valsts birojs”.

Jašas upe, uz kuras tiek plānota aizsprosta – regulatora atjaunošana, iztek no Jašezera. Jašezers ir hidrauliski saistīts ar Bicānu, Kategrades, Zolvu un Eikša ezeriem. Savukārt Zolvu ezeru Rušenicas upe savieno ar Rušona ezeru. Rušenicas upe tiek pieņemta par Jašas upes baseina un Tartaka upes baseina, kurā atrodas Rušona un Ciriša ezeri, dabīgo ūdensšķirtni, taču ūdens plūsmas virziens Rušenicas upē mainās atkarībā no ūdens līmeņa svārstībām Rušona un Zolvu ezeros. Ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumā norādīts, ka ūdens apmaiņa starp Rušona un Zolvu ezeriem pie maksimālajiem ūdens līmeņiem ir nenožīmīga, turpretī Jašas upes augštecē esošajiem ezeriem ir nožīmīga loma Jašas upes noteces izlīdzināšanā. Jašezera un ar to saistīto ezeru ūdens līmeņu regulēšanu vairāk kā simts gadus ir veicis Kastīres hidromezgls, kas savulaik tika ierīkots pie Kastīres dzirnavām. Laika gaitā Kastīres hidromezgls ir vairākas reizes pārbūvēts. Ziņojumā iekļautā informācija liecina, ka 20.gadsimta piecdesmitajos gados, izbūvējot Cirišu hidroelektrostaciju (Tartaka upes baseins), nopostīto Kastīres dzirnavu vietā uz Jašas upes apmēram 850 m attālumā no Jašezera tika uzbūvēts ūdens līmeņa regulators, kuru veidoja divas 5,0 x 2,7 m dzelzsbetona konstrukciju aillas ar garumu 9,5 m, kas paaugstināja vairāk kā par metru ūdens līmeni Jašezērā un apmēram no 40 cm līdz 60 cm Zolvu ezerā. Eksploatācijas noteikumu neievērošanas rezultātā 1962.gada vasaras plūdus regulators tika izskalots. Regulatoru atjaunoja tikai daļēji, izbūvējot vienu 3,0 x 2,7 m dzelzsbetona caurteku, kurā par aizvariem izmantoja koka sprostsijas. 1993.gada Kastīres aizsprosta – regulatora apsekošanas dati liecina, ka sliekšņa tā brīža virsmas atzīme bija 149,90 mBS. 20.gadsimta deviņdesmito gadu vidū sprostsijas tika aizvietotas ar stacionāru apmēram 0,5 m augstu dzelzsbetona plāksni, kas nodrošināja Jašezērā diezgan stabilu ūdens līmeni ar dabīgiem ezeriem raksturīgām ikgadējām ūdens līmeņa svārstībām. 1998.gada 30.jūnija hidrobūves apsekošanas dati liecina, ka sliekšņa virsmas atzīme bija 149,56 mBS. Arī saistībā ar Pelēču (Jašas) hidroelektrostācijas projekta izstrādi 1999.gada pavasarī veiktie mērījumi apstiprina 1998.gada mērījumu datus. Savukārt 2003.gada 25.septembrī veiktajā apsekošanā tika konstatēts, ka regulatora sliekšnis atkal ir pārveidots – ievietota cita dzelzsbetona plāksne ar augstāku virsmas atzīmi un daļā no tās izveidotu pazeminājumu, proti, sliekšnis zemākajā daļā bija par apmēram 30 cm augstāks nekā 1999.gadā. Ziņojumā sniegta informācija, ka Valsts būvinspekcija veikto regulatora pārbūvi 2003.gada 1.oktobrī atzina par patvaļīgu un uzdeva Rušonas pagasta padomei nojaukt nelikumīgi izveidoto sliekšni Jašas upē. Tas arī tika izdarīts. Sliekšņa nojaukšana izraisīja ievērojamu ūdens līmeņa pazemināšanos Jašezērā un ar to saistītajos Bicānu, Kategrades un Zolvu ezeros. Ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumā iekļautās dokumentu kopijas liecina, ka ūdens līmeņa pazemināšanās ezeros izraisīja arī gruntsūdens līmeņa pazemināšanos. Tā rezultātā daudzās akās pazudis ūdens, sākusies ezeru krastu pārpurvošanās un izzudušas zivju nārsta vietas. Izvērtējot radušos situāciju, Rušonas pagasta padome 2003.gada 28.jūlijā pieņēma lēmumu atļaut uzsākt saskaņošanas un projektēšanas darbus Kastīres aizsprosta – regulatora atjaunošanai.

Ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumā norādīts, ka galvenās prasības, kas tika izvirzītas atjaunojamajam aizsprostam – regulatoram uz Jašas upes Rušonas pagastā Kastīres ciemā, bija:

- iespējami stabila ūdens līmeņa, kas būtu tuvs 149,9 mBS atzīmei, uzturēšana Jašezērā un Bicānu ezerā;
- pēc iespējas mazāku ūdens līmeņu svārstību amplitūdu nodrošināšana savstarpēji saistīto ezeru sistēmā;
- iespējami stabili minimālo caurplūdumu nodrošināšana Jašas upē;
- iespējami vienkārša atjaunojamā hidromezgla konstrukcija.

Ziņojuma autori, izvērtējot iespējamās hidromezgla izveides variantus, par pieņemamāko uzskata neregulējamu 3,0 m platu taisnstūra ailu ar sliksni, kura virsmas atzīme 149,85 m BS, un tajā izveidotu 0,7 m platu trīsstūrveida padziļinājumu (Tomsona pārgāzne) ar zemākā punkta atzīmi 149,50 m BS. Pieteci būtiski izlīdzina savstarpēji saistīto ezeru - Zolvu, Kategrades, Bicānu un Jašezera sistēma, veidojot relatīvi vienmērīgu caurplūdumu Jašas upes iztekā. Noteces izlīdzināšanu mazūdens periodā veicina 0,35 m augstā pārgāznes apakšējā daļa. Ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumā norādīts, ka, lai arī paredzētā būve nav regulējama, tās konstrukcija ir tāda, ka tā pati regulē noteci, izlīdzinot to gada griezumā. Tā samazina pavasara palu maksimālo caurplūdumu absolūtās vērtības un paildzina ezeru noteci mazūdens periodā, tādējādi izlīdzinot minimālo noteci. Līdz ar to, tā uzskatāma par aizsprostu – regulatoru un tās nosaukums atbilst būves funkcijām.

Ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumā norādīts, ka Jašas upes lejtece ir uzbūvētas un darbojas divas hidroelektrostacijas – Korna dzirnavu hidroelektrostacija un Pelēču (Jāšas) hidroelektrostacija. Savukārt Aglonas pagastā uz Tartaka upes iztekas no Rušona ezera atrodas Tartaka (Kameņecas) hidroelektrostacija un apmēram 300 m no tās atrodas bijušās Jaunaglonas hidroelektrostacijas ūdens novadbūves aizvari. Uz Tartaka upes darbojas arī Cīrīšu hidroelektrostacija. Korna dzirnavu hidroelektrostacijai, Pelēču (Jāšas) hidroelektrostacijai un Cīrīšu hidroelektrostacijai ir izsniegtas Ūdens resursu lietošanas atļaujas. Ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumā norādīts, ka iepriekš minēto hidroelektrostaciju darbības hidroenerģētiskie un hidroloģiskie nosacījumi atbilst Ūdens resursu lietošanas atļaujās noteiktajiem, kā arī norādīts, ka šo hidroelektrostaciju apstiprinātajos ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumos hidroloģiskie aprēķini balstīti uz sateces baseiniem, pieņemot, ka ūdens šķirtne ir Rušenicas upe vietā, kur to šķērso autoceļš Rēzekne – Daugavpils. Ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumā uzsvērts, ka aizsprosta – regulatora atjaunošana uz Jašas upes Kastīres ciemā, atbilstoši plānotajiem hidrobūves parametriem, labvēlīgi ietekmēs ūdens līmeņu režīmu Rušona ezerā, sekmējot novērotā ūdens līmeņa (NŪL) uzturēšanu tuvu atzīmei 149,96 mBS, proti, tādu kā Zolvu ezerā, kā arī neietekmēs Tartaka (Kameņecas) un Cīrīšu hidroelektrostaciju esošo un plānoto darbības režīmu un ūdenslīmeņus to ūdenskrātuvēs. Ziņojuma autori uzsver, ka ietekmes novērtējuma ietvaros veiktā hidroloģiskā modelēšana un pieejamo datu analīze parādīja, ka ekoloģisko caurplūdumu Jašas upē, kas Korna dzirnavu hidroelektrostacijai ir noteikts 0,15 m³/s, var nodrošināt tikai 88% no kopējā laika. Ja netiktu veikta noteces regulēšana ezeru sistēmā, šādu caurplūdumu nebūtu iespējams nodrošināt vairāk kā 84% no kopējā laika. Tas pats attiecas arī uz Pelēču (Jāšas) hidroelektrostaciju.

Ziņojuma autori uzskata, ka, atjaunojot aizsprostu – regulatoru, vasaras 30 dienu vidējais minimālais caurplūdums ar nodrošinājumu $p=95\%$ Jašas upē būtu attiecīgi: pie Kastīres $0,060 \text{ m}^3/\text{s}$, pie Korna dzirnavu hidroelektrostacijas $0,070 \text{ m}^3/\text{s}$ un pie Pelēču (Jašas) hidroelektrostacijas $0,072 \text{ m}^3/\text{s}$.

Tiek prognozēts, ka aizsprosta – regulatora atjaunošana uz Jašas upes var paaugstināt ūdens līmeni saistītajos ezeros par aptuveni $0,2 \text{ m}$ (līdz $149,9 \text{ m BS}$). Vienlaikus jāatzīmē, ka ūdens līmeni ietekmē arī citi faktori, piemēram, nokrišņu daudzums, sezonālās līmeņu svārstības, caurteku aizauguma pakāpe u.c. Tas varētu izraisīt gruntsūdens līmeņa paaugstināšanu no 10 m līdz 30 m platā joslā ap ezeriem, atsevišķās vietās līdz 50 m platā joslā. Noslēguma ziņojumā norādīts, ka lielākā daļa potenciāli ietekmēto teritoriju ir valsts īpašums (a/s “Latvijas valsts meži” un Riebiņu novada domes), kā arī z/s “Zemlīči” un nekustamo īpašumu “Kauguriņi”, “Silavas” un “Ozolaine” teritorijas. Apdzīvoto vietu “Firsova”, “Kategrade”, “Krupeniškas”, “Zolvas”, “Gelenova” un “Šaures” absolūtās augstuma atzīmes ir virs $152,0 \text{ m BS}$, līdz ar to tās neskar potenciālās ietekmes zona. Ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumam pievienotajā Dienvidlatgales reģionālās lauksaimniecības pārvaldes 2006.gada 6.jūnija vēstulē Nr. 1.1-13/ 432 sniegta informācija, ka Jašezērā, Bicānu un Kategrades ezeros ievadītie meliorācijas grāvji un drenu sistēmas ir projektētas vasaras vidējam ūdens līmenim $150,3 \text{ m}$ un Rušonas ezeram $150,7 \text{ m}$, tādēļ, atjaunojot aizsprostu – regulatoru uz Jašas upes, netiek prognozēta nelabvēlīga ietekme uz piekrastes joslas zemes izmantošanu un meliorētajām platībām.

Savstarpēji saistītajos ūdensobjektos un tiem piegulošajās teritorijās atrodas vairākas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, kas ir arī Latvijas Natura 2000 - Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas: dabas liegums “Jašas - Bicānu ezers”, dabas liegums “Jaša”, dabas liegums “Rušona ezera salas” un dabas parks “Cīrīša ezers”. Ietekmes uz vidi novērtējuma ietvaros veiktā situācijas analīze parāda, ka aizsprosta – regulatora atjaunošana uz Jašas upes nodrošinās iespējami stabilu ūdens līmeni saistīto ezeru sistēmā, kā arī vienmērīgāku ūdens noteci. Tas savukārt radīs labvēlīgāku skābekļa režīmu oksifilajām ūdens bezmugurkaulnieku sugām leļpus aizsprostam – regulatoram dabas liegumā “Jaša”. Tā kā Jašas upei ir izteikta grava, tad netiek prognozēta nelabvēlīga ietekme no noteces regulēšanas uz mitrumu mīlošām sugām, kas mīt Jašas upes krastos. Dabas liegumā “Jašas - Bicānu ezers” iekļautajai Zeinišķu pussalai ir apmēram $1,5 \text{ m}$ augsts krasts (virs ezeru līmeņa). Plānotā darbība, proti, hidrotehniskās būves rekonstrukcija uz Jašas upes leļpus iztekas no Jašezera, lai uzturētu ezeru hidroloģisko režīmu, ir paredzēta 2005.gadā izstrādātajā Dabas aizsardzības plānā dabas liegumam “Jašas - Bicānu ezers”, ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumā paredzētie ūdens līmeņi atbilst Dabas aizsardzības plānā minētajiem ($149,8$ līdz $149,9 \text{ mBS}$), līdz ar to netiek prognozēta nelabvēlīga ietekme uz dabas liegumu “Jašas - Bicānu ezers”. Ezeru izpētes laikā 2005.gadā ūdens līmeņu atzīmes ezeros bija tuvu $149,7 \text{ m BS}$. Tā kā aizsprosta – regulatora uz Jašas upes atjaunošanas rezultātā netiek prognozēta ietekme uz Rušona un Cīrīšu ezeru ūdens līmeņiem, tad netiek prognozēta nelabvēlīga ietekme uz dabas liegumu “Rušona ezera salas” un dabas parku “Cīrīša ezers”.

Saskaņā ar ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumā norādīto Riebiņu novada teritorijas plānojumā un Riebiņu novada attīstības stratēģijā laika posmam no 2005.gada līdz

2017.gadam ir iekļauta slūžu rekonstrukcija uz Jašas upes lejpus iztekas no Jašezera, lai uzturētu ezeru hidroloģisko režīmu. Riebiņu novada teritorijas plānojumā dabas liegumā esošos ezerus plānots iekļaut projektā “Riebiņu novada kultūrvēsturiskie dārgumi”, kas paredz izveidot ūdens tūrisma maršrutu “Jašezers – Bicānu – Kategrades – Zolvu – Rušonas ezeri”, tādējādi iepazīstinot ar Riebiņu novadu.

Atbilstoši spēkā esošās likumdošanas prasībām, noslēguma ziņojumā izvērtētas divas iespējamās alternatīvas, proti, aizsprosta – regulatora atjaunošana uz Jašas upes un “nulles” alternatīva. Analizējot iespējamās risinājumus pēc izstrādātajiem vērtēšanas kritērijiem (ūdens līmeņi, minimālais caurplūdums, hidrobioloģija, īpaši aizsargājamās dabas teritorijas u.c.) un vērtēšanas skalas, ziņojuma autori par pieņemamāko uzskata aizsprosta – regulatora atjaunošanu. Hidrobūves atjaunošana iespējama, papildinot saglabājušos veco būvi ar noteces regulatora sliksni un izveidojot trīsstūrveida padziļinājumu (Tomsona pārgāzne), vai veco būvi nojaucot un izbūvējot jaunu. Vienlaikus ar jauno hidrobūvi tiktu izveidota arī brauktuve, kas atbilstu ceļa kategorijai.

Vides pārraudzības valsts birojs, pamatojoties uz izvērtētās dokumentācijas analīzi, secina, ka:

- aizsprosta – regulatora atjaunošana uz Jašas upes Rušonas pagastā Kastīres ciemā paaugstinātu ūdens līmeni saistītajos ezeros par aptuveni 0,2 m (līdz 149,9 m BS);
- aizsprosta – regulatora atjaunošana ļautu Jašezērā un Bicānu ezerā uzturēt iespējami stabilu ūdens līmeni, kas būtu tuvs 149,9 mBS atzīmei;
- aizsprosta – regulatora atjaunošana nodrošinātu iespējami mazāku ūdens līmeņu svārstību amplitūdu gada un ilggadīgā periodā savstarpēji saistīto ezeru sistēmā, nepalielinot seklūdens zonu;
- atjaunojot aizsprostu – regulatoru, atjaunotu tādu hidroloģisko režīmu, kāds daudzus gadus bijis Jašas, Bicānu un Kategrades ezeros un Jašas upē;
- aizsprosta – regulatora atjaunošana nodrošinātu iespējami stabilu minimālo caurplūdumu Jašas upē;
- aizsprosta – regulatora atjaunošanas darbu laikā Jašas upē paredzēts nodrošināt garantēto caurplūdumu;
- atjaunošanas darbu laikā netiks traucēta gājēju un velosipēdistu pārvietošanās;
- aizsprosta – regulatora atjaunošana ir iekļauta Riebiņu novada teritorijas plānojumā un Riebiņu novada attīstības stratēģijā laika posmam no 2005.gada līdz 2017.gadam;
- īstenojot projektu, netiek prognozēta nelabvēlīga ietekme uz Korna dzirnavu hidroelektrostacijas un Pelēču (Jāšas) hidroelektrostacijas darbības hidroenerģētiskiem un hidroloģiskiem nosacījumiem;
- īstenojot projektu, netiek prognozēta nelabvēlīga ietekme uz piekrastes joslas zemes izmantošanu un meliorētajām platībām;
- īstenojot projektu, netiek prognozēta būtiska ietekme uz gruntsūdens līmeņa režīmu;
- īstenojot projektu, netiek prognozēta nelabvēlīga ietekme uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām;

- tā kā uz Jašas upes jau atrodas Korna dzirnavu hidroelektrostacija un Pelēču (Jāšas) hidroelektrostacija, tad aizsprosta – regulatora atjaunošana neradīs nozīmīgu ietekmi zivsaimnieciskajiem resursiem;
- hidrotehniskās būves rekonstrukcija uz Jašas upes lejpus iztekas no Jašezera, lai uzturētu ezeru hidroloģisko režīmu, ir paredzēta 2005.gadā izstrādātajā Dabas aizsardzības plānā dabas liegumam “Jašas - Bicānu ezers”;
- īstenojot projektu, vasaras 30 dienu vidējais minimālais caurplūdums ar nodrošinājumu $p=95\%$ Jašas upē būtu attiecīgi: pie Kastīres $0,060 \text{ m}^3/\text{s}$, Korna dzirnavu hidroelektrostācijas $0,070 \text{ m}^3/\text{s}$ un Pelēču (Jāšas) hidroelektrostācijas $0,072 \text{ m}^3/\text{s}$;
- lai optimāli apsaimniekotu savstarpēji saistīto ezeru sistēmu un hidrobūves, Vides pārraudzības valsts birojs rekomendē izstrādāt kopējus savstarpēji saistīto ūdens objektu ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumus, iesaistoties visu ieinteresēto pušu pārstāvjiem.

4. Izvērtētā dokumentācija

- 2004.gada 22.jūnija Daugavpils reģionālās vides pārvaldes ietekmes uz vidi sākotnējais izvērtējums un tam pievienotie materiāli aizsprosta – regulatora atjaunošanai uz Jašas upes – 14 lapas;
- 2004.gada 9.jūlija Ietekmes uz vidi novērtējuma valsts biroja lēmums Nr.241 par ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras piemērošanu paredzētajai darbībai – 2 lapas;
- 2004.gada 8.oktobra Preiļu rajona Rušonas pagasta padomes pieprasījums ietekmes uz vidi novērtējuma Programmas izstrādei – 1 lapa;
- 2004.gada 9.decembra Ietekmes uz vidi novērtējuma sākotnējās sabiedriskās apspriešanas protokols – 7 lapas;
- 2004.gada 16.decembra SIA “JĀŠA HES” priekšlikumi ietekmes uz vidi novērtējumam un tiem pievienotie materiāli – 9 lapas;
- 2004.gada 16.decembra SIA “Korna dzirnavu HES” priekšlikumi ietekmes uz vidi novērtējumam un tiem pievienotie materiāli – 37 lapas;
- 2005.gada 12.janvāra Valsts aģentūras “Latvijas zivju resursu aģentūra” uzziņa Nr.04/22 par Jāšas (Jašas) upi – 1 lapa;
- 2005.gada 7.marta Programma ietekmes uz vidi novērtējumam aizsprosta – regulatora atjaunošanai uz Jašas upes Rušonas pagastā – 5 lapas;
- 2006.gada 10.aprīļa Riebiņu novada domes vēstule Nr.1.3.-10/135 – 1 lapa;
- 2006.gada 10.aprīļa aizsprosta – regulatora atjaunošanas uz Jašas upes Rušonas pagasta Kastīres ciemā ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojums, 1 sējums, 100 lapas un pielikumi 18 lapas;
- 2006.gada 10.aprīļa aizsprosta – regulatora atjaunošanas uz Jašas upes Rušonas pagasta Kastīres ciemā ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojuma kopsavilkums 1 sējums, 14 lapas;
- 2006.gada 20.aprīļa Ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojuma sabiedriskās apspriešanas protokols – 4 lapas;
- 2006.gada 27.aprīļa Valsts vides dienesta Daugavpils reģionālās vides pārvaldes ierosinājumi un priekšlikumi darba ziņojuma pilnveidošanai – 1 lapa;

- 2006.gada 5.maija SIA “JĀŠA HES” komentāri par darba ziņojumu – 2 lapas;
- ekspertu atzinumi par ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojumu – 12 lapas;
- 2006.gada 16.maija ekspertu apspriedes par aizsprosta – regulatora atjaunošanas uz Jašas upes Rušonas pagasta Kastīres ciemā ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojumu protokols – 3 lapas;
- 2006.gada 25.maija Vides pārraudzības valsts biroja Atzinums par aizsprosta – regulatora atjaunošanas uz Jašas upes Rušonas pagasta Kastīres ciemā ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojumu – 5 lapas;
- 2006.gada 21.jūnija aizsprosta – regulatora atjaunošanas uz Jašas upes Rušonas pagasta Kastīres ciemā ietekmes uz vidi novērtējuma noslīguma ziņojums, 1 sējums, 102 lapas un pielikumi 39 lapas;
- eksperta atzinums par ietekmes uz vidi novērtējuma noslīguma ziņojumu – 1 lapa;
- 2006.gada 17.jūlija Valsts vides dienesta Daugavpils reģionālās vides pārvaldes komentāri par ietekmes uz vidi novērtējuma noslīguma ziņojumu – 1 lapa;
- 2006.gada 20.jūlija SIA “JĀŠA HES” komentāri par noslīguma ziņojumu – 1 lapa;
- 2006.gada 31.jūlija SIA “Nāra” vēstule Nr.6/14-06 par iespējamo caurplūdumu Jašas upē – 1 lapa.

5. Informācija par paredzētās darbības novērtēšanas procesā apkopotajiem ieinteresēto pušu viedokļiem un argumentiem (tai skaitā par sabiedriskās apspriešanas rezultātiem)

Informatīvie materiāli par Rušonas pagasta padomes pieteikumu ietekmes uz vidi novērtējumam aizsprosta – regulatora atjaunošanai uz Jašas upes un Daugavpils reģionālās vides pārvaldes ietekmes uz vidi sākotnējais izvērtējums bija pieejami Rušonas pagasta padomē Aglonas ielā 2, Rušonā, LV - 5329 un Ietekmes uz vidi novērtējuma valsts birojā Rūpniecības ielā 23, Rīgā, LV -1045.

Paredzētās darbības ietekmes uz vidi novērtējuma sākotnējā sabiedriskā apspriešana notika 2004.gada 9.decembrī Rušonas pagasta padomē. Sākotnējā sabiedriskajā apspriešanā piedalījās 15 interese. Sanāksmes dalībnieki uzsvēra, ka aizsprosta – regulatora atjaunošana uz Jašas upes ir nepieciešama, jo ūdens līmeņi ezeros jāregulē, lai ezeri neaizaugtu un tos varētu izmantot, kā arī norādīja, ka ūdens līmenis ezeros vienmēr ir bijis augstāks nekā patlaban. Kāds sanāksmes dalībnieks norādīja, ka pašvaldībai ir iesniegti daudzi iesniegumi no Jašas un Kategrades ezeru pierobežniekiem un apkārtnes iedzīvotājiem par aizsprosta atjaunošanas nepieciešamību. Sanāksmes dalībnieki diskutēja par vides problēmām, kuras, viņuprāt, izraisījusi slūžu nojaukšana uz Jašas upes. SIA “JĀŠA HES” un SIA “Korna dzirnavu HES” pārstāvji uzskatīja, ka aizsprosts – regulators ir jāatjauno, taču diskutējams esot jautājums, cik daudz jāpaaugstina ūdens līmenis. Rušonas pagasta izpilddirektore norādīja, ka ūdens līmeņi ezeros ir pazemināti bez saskaņojuma ar pašvaldību, kā arī informēja klātesošos par to, ka izstrādes stadijā esošajā pagasta attīstības plānā galvenās perspektīvās nozares esot zivkopība, vēžkopība un lauku tūrisms, līdz ar nozīmīga loma ir ezeru izmantošanai un nepieciešams atjaunot

aizsprostu, lai paaugstinātu ūdens līmeni visos ezeros. Valsts zemes dienesta Preiļu nodaļas pārstāvis informēja, ka meliorācijas darbi tika veikti tajā laikā, kad uz Jašas upes bija aizsprosts, līdz ar to aizsprosta atjaunošana nevar ietekmēt meliorācijas sistēmu darbību, ja tiek atjaunots iepriekšējais ūdens līmenis.

Priekšlikumus par paredzētās darbības iespējamo ietekmi uz vidi Ietekmes uz vidi novērtējuma valsts birojs saņēma no SIA "JĀŠA HES" un SIA "Korna dzirnavu HES". Pamatojoties uz Rušonas pagasta padomes iesniegumu, sākotnējās sabiedriskās apspriešanas rezultātiem, kā arī ņemot vērā sabiedrības priekšlikumus, Vides pārraudzības valsts birojs sagatavoja un 2005.gada 7.martā izsniedza Programmu ietekmes uz vidi novērtējumam aizsprosta – regulatora atjaunošanai uz Jašas upes Rušonas pagastā.

Aizsprosta – regulatora atjaunošanas uz Jašas upes Rušonas pagasta Kastīres ciemā ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojumu sagatavoja SIA "Nāra" un 2006.gada 10.aprīlī Riebiņu novada dome to iesniedza izvērtēšanai Vides pārraudzības valsts birojā.

Aizsprosta – regulatora atjaunošanas uz Jašas upes Rušonas pagasta Kastīres ciemā darba ziņojums bija pieejams sabiedrībai: Riebiņu novada domes Attīstības un plānošanas daļā Saules ielā 8, Riebiņos, Riebiņu novadā, Preiļu rajonā; Rušonas pamatskolas telpās Liepu ielā 5a, Rušonas pagastā, Preiļu rajonā; Valsts vides dienesta Daugavpils reģionālajā vides pārvaldē Raiņa ielā 28, Daugavpilī; Vides pārraudzības valsts birojā Rūpniecības ielā 23, Rīgā.

Ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojuma sabiedriskā apspriešana klātienē notika 2006.gada 20.aprīlī Rušonas pamatskolā. Šo likumdošanā paredzēto iespēju piedalīties darba ziņojuma sabiedriskajā apspriešanā izmantoja 13 interesenti. Sanāksmes dalībnieki interesējās, kāds varētu būt maksimālais ūdens līmenis savstarpēji saistītajos ezeros pēc aizsprosta atjaunošanas, vai tiks nodrošināts vidējais līmenis 149,9 mBS, aizrādīja, ka Korna dzirnavu hidroelektrostacija nevar izmantot palu ūdeņus, norādīja, ka tajā laikā, kad Jašas upē Kastīres slūžu vietā ievietoja dzelzsbetona paneli, ūdens tecēja uz Rušona ezeru, bet Jašas upe bijusi sausa, un pauda bažas, ka pārgāzne ziemā aizsals.

Darba ziņojuma izvērtēšanas laikā Vides pārraudzības valsts birojs saņēma priekšlikumus darba ziņojuma pilnveidošanai no SIA "JĀŠA HES" un Valsts vides dienesta Daugavpils reģionālās vides pārvaldes.

Vides pārraudzības valsts birojs, pieaicinot ārštata ekspertus, izvērtēja SIA "Nāra" izstrādāto ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojumu. Ekspertu atzinumi, kā arī Valsts vides dienesta Daugavpils reģionālās vides pārvaldes un SIA "JĀŠA HES" priekšlikumi un ierosinājumi ziņojuma uzlabošanai tika apkopoti, izvērtēti un iestrādāti Vides pārraudzības valsts biroja 2006.gada 25.maija atzinumā par darba ziņojumu. Atzinumā par darba ziņojumu tika norādīts, kāda ziņojumā iekļautā informācija papildināma vai precizējama, lai noslēguma ziņojums atbilstu izsniegtās programmas un spēkā esošās likumdošanas prasībām.

Nemot vērā Vides pārraudzības valsts biroja, ekspertu, SIA “JĀŠA HES” un Valsts vides dienesta Daugavpils reģionālās vides pārvaldes izteiktās prasības un priekšlikumus, tika sagatavots un 2006.gada 21.jūnijā iesniegts izvērtēšanai Vides pārraudzības valsts birojā aizsprosta – regulatora atjaunošanas uz Jašas upes Rušonas pagasta Kastīres ciemā noslēguma ziņojums. Noslēguma ziņojums sabiedrībai bija pieejams: Riebiņu novada domes Attīstības un plānošanas daļā, Saules ielā 8, Riebiņi, Riebiņu novads, Preiļu rajons; Rušonas pagasta teritoriālās pārvaldes telpās, Aglonas ielā 2, “Aglonas stacija”, Rušonas pagasts, Riebiņu novads, Preiļu rajons; Valsts vides dienesta Daugavpils reģionālajā vides pārvaldē Raiņa ielā 28, Daugavpilī un Vides pārraudzības valsts birojā Rūpniecības ielā 23, Rīgā, kā arī interneta mājas lapās: www.riebini.lv un www.vidm.gov.lv/ivnvb.

Ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumā iekļautās dokumentu kopijas liecina, ka Jašezera un Jašas upes tuvumā dzīvojošie 13 (trīspadsmit) zemes īpašnieki ir informējuši Daugavpils reģionālo vides pārvaldi un Rušonas pagasta padomi par to, ka 2002.gada vasarā ūdens līmenis bijis par 1400 mm zemāks par pavasara līmeni, savukārt 2003.gada pavasarī ūdens līmenis Jašezērā ir bijis par 400 mm zemāks nekā 2002.gada pavasarī. Tas nodarījis ievērojamus finansiālus zaudējumus zemniekiem, jo pazeminājies arī gruntsūdens līmenis un daudzās akās pazudis ūdens. Iedzīvotāji norādīja arī uz vides problēmām, kas saistītas ar ūdens līmeņa pazemināšanos. Iedzīvotāji uzskatīja, ka ūdens līmeņu pazemināšanās saistīta ar slūžu nojaukšanu uz Jašas upes Kastīrē un izteica vēlmi tās atjaunot. Rušonas pagasta padomes 2003.gada 28.jūlija sēdes protokola Nr.8 izraksts liecina par to, ka padome ir nolēmusi atļaut uzsākt saskaņošanas un projektēšanas darbus Kastīres aizsprosta – regulatora atjaunošanai.

Ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumā norādīts, ka Kastīres slūžu apsekošana 2005.gada augustā – septembrī un veiktie līmeņu mērījumi visos saistītajos ezeros apstiprina iedzīvotāju sniegto informāciju. Ziņojuma autori norāda, ka 2005.gada pārrunās iedzīvotāji pauda prasību rekonstruēt aizsprostu, kas paaugstinātu ūdens līmeni ezeros un iespējami samazinātu tā svārstības.

Noslēguma ziņojuma izvērtēšanas laikā Vides pārraudzības valsts birojs saņēma komentārus par noslēguma ziņojumu no SIA “JĀŠA HES” un Valsts vides dienesta Daugavpils reģionālās vides pārvaldes. SIA “JĀŠA HES” vēstulē norādīts, ka, atjaunojot aizsprostu regulatoru, netiks nodrošināts Pelēču (Jāšas) hidroelektrostacijai noteiktais ekoloģiskais caurplūdums 0,150 m³/s, ka Pelēču (Jāšas) hidroelektrostacijas normāla darbība iespējama tikai pie Jašezera līmeņa 150,1 m, kas ir tuvs maksimālajam, un ka regulatora izbūve samazina noteci Jašas upē.

6. Obligātie nosacījumi un turpmākajā projektēšanā veicamie pasākumi

Vides pārraudzības valsts biroja atzinuma obligātie nosacījumi un turpmākajā projektēšanā veicamie pasākumi stājas spēkā tikai tadā gadījumā, ja paredzētā darbība tiek akceptēta atbilstoši likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 21. pantā noteiktajam.

- Saistībā ar nepieciešamību veikt būvdarbus upes gultnē un saskaņā ar Latvijas Republikas Zvejnniecības likuma 26.panta 3.daļas prasībām, uzsākot darbību,

kas var kaitēt zivju resursiem vai mainīt ūdens ekosistēmu, nepieciešams veikt projekta zivsaimniecisko ekspertīzi, lai noteiktu ietekmes un iedarbības apjomus, iespējamo zaudējumu un kompensācijas lielumu un veidu. Zivju resursiem nodarītais zaudējums jānosaka un jākompensē saskaņā ar Ministru kabineta 2001.gada 8.maija noteikumu Nr.118 "Saimnieciskās darbības rezultātā zivju resursiem nodarītā zaudējuma noteikšanas un kompensācijas kārtība" prasībām.

- Aizsprosta – regulatora izbūve veicama ārpus zivju nārsta laikiem, konkrēto darbu veikšanas laiks jānosaka ar valsts aģentūru "Latvijas zivju resursu aģentūra".
- Darbu veikšanas laikā jānodrošina iedzīvotāju pārvietošanās iespēju pār Jašas upi Kastīres ciemā.
- Jānodrošina atjaunotā aizsprosta – regulatora un tā drošības aizsargjoslas iekļaušana atbilstošās teritorijas plānojumā, kā arī tiesiskā ceļā jānodrošina drošības aizsargjoslas robežas iezīmēšana trešajām personām piederošo zemes gabalu plānos un ierakstīšana zemesgrāmatā Aizsargjoslu likuma 60. un 62.pantā noteiktajā kārtībā.
- Projektā jāparedz un rekonstrukcijas darbu laikā jānodrošina garantējamais caurplūdums Jašas upē, kā arī maksimāli jāsamazina suspendēto vielu novadīšana Jašas upē būvdarbu laikā.
- Jāieplāno un, realizējot projektu, jānodrošina nepieciešamie līdzekļi un pasākumi hidrotehniskās būves nodrošināšanai pret izskalošanu atbilstoši normatīvajos aktos par hidrobūvēm noteiktajam un ņemot vērā visu saistīto ezeru uzkrātā ūdens apjoma ietekmi ekstremāla ūdens paaugstināšanās gadījumā.
- Veicamā vides stāvokļa monitoringa punktus un kontroles parametrus jānosaka Valsts vides dienesta Daugavpils reģionālajā vides pārvaldē.

Vides pārraudzības valsts biroja lēmums

Ņemot vērā iepriekš minēto informāciju un likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 20.panta pirmo daļu, Vides pārraudzības valsts birojs nolemj: rekomendēt aizsprosta – regulatora atjaunošanas uz Jašas upes Rušonas pagasta Kastīres ciemā projekta tālāku izstrādi.

Vides pārraudzības valsts biroja atzinumu par noslēguma ziņojumu var apstrīdēt Vides ministrijā viena mēneša laikā no atzinuma spēkā stāšanās dienas.

Direktors

J. Avotiņš

2006.gada 9.augustā.